

خداشناسی

فصل اوّل

فصل حاضر از سه درس تشکیل شده است که عبارت‌اند از: شگفتی‌های خلقت، دو سرمایه‌گرانبها و استعانت از خداوند.

درس اوّل (شگفتی‌های خلقت) با بررسی نظم و هماهنگی موجود در جهان خلقت و بدن انسان، به تبیین علم و حکمت خداوند می‌پردازد و به هدف خداوند از این آفرینش اشاره می‌کند.

درس دوم (دو سرمایه‌گرانبها) دو نعمت ارزشمند «فرصت زندگی و قدرت تفکر» در انسان و تأثیر این دو نعمت را در رسیدن به خوشبختی ابدی تبیین می‌کند.

درس سوم (استعانت از خداوند) ضمن تأکید بر اینکه فقط خداوند می‌تواند به دیگران یاری رساند، به بررسی کارهایی می‌پردازد که می‌توانند باعث جلب یاری بیشتر خداوند شوند.

شگفتی‌های خلقت

اگر هنگام تمیز کردن شیشه ساعت کسی از ما بپرسد: «ساعت چند است؟». ما معمولاً در چنین حالتی دوباره به ساعت نگاه می‌کنیم و سپس جواب می‌دهیم. می‌دانید چرا؟

نگاه ما به پدیده‌های اطرافمان معمولاً نگاهی سریع و گذراست و به همین دلیل در نگاه اول، بسیاری از جزئیات از چشم ما پوشیده می‌ماند. شگفتی‌های جهان آفرینش - که بسیاری از آنها در وجود خود ما انسان‌ها قرار دارد - بخشی از دیدنی‌های این جهان زیباست که ما معمولاً بی‌توجه از کنار آنها عبور می‌کنیم. کافی است دست کم برای یک روز نگاهمان را به جهان تغییر دهیم تا برای اولین بار به برخی شگفتی‌ها پی ببریم.

بی نظیر

حمید با آب و تاب دربارهٔ نمایشگاهی که دیروز با دایبی‌اش به آنجا رفته بود صحبت می‌کرد: «چهارها باورتان نمی‌شود! یک دوربین فیلمبرداری بزرگ دیدم که زیرش چرخ گذاشته بودند. می‌گفتند بدون چرخ و سه پایهٔ مخصوص نمی‌شود آن را حرکت داد. سه پایه‌اش را که نگوی! از خود دوربین هم سنگین‌تر بود. یک دوربین دیگر بود که می‌گفتند بدون فیلم، چند ساعت فیلمبرداری می‌کند! لنزهای عجیب و غریبی داشت که می‌گفتند اگر اینها نباشد؛ نمی‌شود با نور کم (مثل غروب) فیلمبرداری کرد. جعبه‌های بزرگ برای محافظت از دوربین‌ها، مایع‌های مخصوص برای شست‌وشوی لنزها، وسایلی که با آنها جلوی نور شدید را می‌گرفتند تا دوربین و فیلم‌ها را خراب نکند، باتری‌های شارژی بزرگ که دوربین تا چند ساعت می‌تواند بدون اینکه به برق وصل شود، به کمک آنها فیلمبرداری کند، نورافکن‌های خیلی بزرگ برای فیلمبرداری در جاهای کم‌نور ...»

با دایبی‌ام نزد مسئول دوربین‌ها رفتیم و گفتیم: آیا ممکن است پیشرفته‌ترین دوربین نمایشگاه را به ما نشان بدهید؟ گفت: شما چطور متوجه پیشرفته‌ترین و عجیب‌ترین دوربین دنیا نشدید؟! این دوربین بسیار سبک و زیباست و به راحتی حرکت می‌کند. تازه بدون اینکه احتیاج به فیلم داشته باشد تا ده‌ها سال می‌تواند بدون کم‌ترین مشکلی فیلمبرداری کند. اگر کمی گرد و غبار داخلش شود، خود به خود به کار افتاده و خودش را شست‌وشو می‌دهد. حتی گاهی اوقات که

دچار مشکلی می‌شود، به صورت طبیعی خودش را تعمیر و تنظیم می‌کند. در نور شدید لنزش بسته می‌شود و در نور کم به صورت خودکار لنزش باز می‌شود. وقتی هم که صاحبش نخواهد از آن استفاده کند، خود به خود خاموش و بسته می‌شود ...

من با خوشحالی گفتم: اگر ممکن است زودتر این دوربین بی‌نظیر را به ما نشان دهید.
گفت: کافی است یک بار با دقت در آینه نگاه کنی تا بهترین دوربین دنیا را ببینی!»

تا حالا به آفرینش چشم‌های خود دقت کرده‌اید؟

خداوند حکیم، چشم‌ها را داخل گودی صورت قرار داده است تا با استخوان‌های گونه، پیشانی و بینی از آنها محافظت کند. اگر این حصار استخوانی اطراف چشم را نگرفته بود، هر ضربه‌ای به طرف چشم می‌توانست انسان را برای همیشه از نعمت بینایی محروم کند.
به ابروهایتان نگاه کنید. این موهای کوتاه که زیبایی بخش صورت شما هستند، علاوه بر اینکه مانند سایبان از تابش شدید نور به چشم جلوگیری می‌کنند، نمی‌گذارند عرق پیشانی نیز وارد چشم‌ها شود.

حالا تصور کنید؛ اگر چشم‌ها داخل گودی قرار نداشتند، اگر ابروها نبودند؛ اگر مژه‌ها هر لحظه از ورود گرد و غبار به چشم جلوگیری نمی‌کردند؛ اگر پلک‌ها باز و بسته نمی‌شدند؛ اگر شکل چشم‌ها بادامی نبود و اشک از آن خارج نمی‌شد و ... چه اتفاقی می‌افتاد؟
این همه شگفتی باعث شده است که دانشمندان و مخترعان بزرگ، با الگو گرفتن از این مخلوق خداوند، موفق به ساخت دوربین‌ها، میکروسکوپ‌ها و تلسکوپ‌های دقیق شوند.
حالا خودتان قضاوت کنید؛ آیا این عضو کوچک به‌تنهایی نشان‌دهنده عظمت و حکمت آفریدگار نیست؟

امیرمؤمنان حضرت علی علیه‌السلام درباره آفرینش انسان می‌فرماید:

از [خلقت] این انسان باید تعجب کرد که با تکه‌ای چربی نگاه می‌کند، با پاره‌ای گوشت سخن می‌گوید و با چند استخوان [ریز] می‌شنود.^۱

۱- آنچه درباره آن سخن گفتیم تنها یک نمونه از شگفتی‌های بی‌پایان دنیای ماست. شما هم با دوستانتان گفت‌وگو کنید و نمونه‌های دیگری از این شگفتی‌ها را نام ببرید.
 ۲- از مشاهده نظم، حکمت و شگفتی‌های بی‌پایان در جهان آفرینش چه می‌فهمیم؟

هدف آفرینش

کمی فکر کنید؛ آیا ممکن است خداوند دانا و حکیم این جهان زیبا و شگفت‌انگیز را بیهوده و بی‌هدف آفریده باشد؟

به نظر شما هدف از آفرینش این جهان شگفت‌انگیز چیست؟
 امیرمؤمنان حضرت علی علیه‌السلام در پاسخ این سؤال می‌فرماید:

خداوند تمام آنچه را که در زمین است برای شما آفریده است تا درباره آنها بیندیشید و با استفاده از آنها به بهشت راه یابید و خودتان را از عذاب دوزخ برهانید.^۱

خداوند مهربان که بهتر از هر کسی نیازهای ما را می‌داند، این جهان را طوری آفریده است که ما بتوانیم به بهترین شکل در آن زندگی کنیم. او به ما چشم داده است تا با دقت به نشانه‌های علم و قدرت‌ش نگاه کنیم، و به ما عقل داده است تا درباره آنچه می‌بینیم فکر کنیم و از دنیای پیرامون خود درس خداشناسی بیاموزیم.

او ما را غرق در نعمت‌ها و زیبایی‌هایش کرده است تا بدانیم چقدر ما را دوست دارد، پس ما نیز او را دوست بداریم و از او اطاعت کنیم. این همان راهی است که نتیجه‌اش رسیدن به بهشت زیبای خداست.

حالا به نظر شما، خداوند مهربانی که زمین را با همه شگفتی‌هایش برای ما آفریده است، آیا ممکن است ما را فراموش کند و در سختی‌ها و نیازها تنهائیمان بگذارد؟

۱- عیون اخبارالرضا علیه‌السلام، ج ۲، ص ۱۲.

۱- می‌توانید یکی از دستگاه‌های بدن را نام ببرید که اگر نباشد هیچ اشکالی در کارهای بدن پیش نیاید؟ از این موضوع چه می‌فهمیم؟
 ۲- با توجه به سخن حضرت علی علیه‌السلام توضیح دهید که دلیل آفرینش شگفتی‌های بی‌پایان در آسمان و زمین چیست؟

پیشنهاد

متن زیر را با دقت بخوانید:

... به بدن کوچک مورچه بنگرید! خلقتش آن چنان لطیف است که چشم آن را در نمی‌یابد و عقل آن را درک نمی‌کند، ببینید چگونه روی زمین به راه می‌افتد و برای به‌دست آوردن روزی خود، تلاش می‌کند و دانه‌هایی را که به لانه‌اش می‌برد در جایگاهی مخصوص نگه می‌دارد.

خداوند نیکوکار هرگز از او غافل نمی‌شود و از بخشش محرومش نمی‌سازد، حتی اگر در دل سنگی سخت و یا صخره‌ای خشک به‌سرد برد.

اگر درباره‌ی دستگاه گوارش و غضروف‌های درون شکمش فکر کنی و یا به چشم و گوشی که در سر دارد اندیشه کنی آن چنان از آفرینش مورچه دچار شگفتی خواهی شد که از توصیف او به زحمت خواهی افتاد.

اگر اندیشه‌ات را به کارگیری، دلایل روشن به تو خواهند گفت که آفریننده مورچه کوچک همان آفریدگار درخت بزرگ خرماست. همان کسی که آفریدن همه‌ی موجودات سنگین و سبک، و بزرگ و کوچک، و نیرومند و ضعیف برایش یکسان است.^۱

آنچه خواندیم بخشی از گفتار امیرمؤمنان حضرت علی علیه‌السلام در توصیف شگفتی‌های خلقت مورچه‌هاست. شما نیز می‌توانید درباره‌ی یکی از آفریده‌های خداوند (مانند مورچه یا زنبور عسل) تحقیق کنید و نتیجه را در کلاس برای دوستانتان بخوانید.

۱- نهج‌البلاغه، خطبه ۱۸۵.

تا حالا یک زره را از نزدیک دیده‌ای؟ می‌دانی زره‌ها را از چه می‌سازند؟ فکر می‌کنی بزرگ‌ترین زره دنیا چه قدر ضخامت دارد؟ ۱۰ سانتی‌متر؟ نیم‌متر؟ ۱ متر؟ ضخیم‌ترین زره دنیا، جو زمین است که صدهزار متر ضخامت دارد. این زره که از جنسی بسیار لطیف (هوا) تشکیل شده است آن چنان

محکم و نفوذناپذیر است که هر موجود مهاجمی را قبل از رسیدن به زمین نابود می‌کند. شهاب‌سنگ‌ها گروهی از این مهاجمان هستند که با سرعت اعجاب‌آور پنجاه کیلومتر در ثانیه (یعنی صدبرابر سرعت گلوله) در فضا حرکت می‌کنند. به گفته دانشمندان، این سرعت باعث می‌شود که در یک سنگ بسیار کوچک آسمانی، نیرویی معادل انرژی یک بمب اتمی نهفته گردد. برای همین است که آنها با هر جسمی برخورد کنند، انرژی فوق‌العاده‌ای را آزاد می‌کنند و منفجر می‌شوند.

اهمیت جو زمین وقتی برای ما معلوم می‌شود که بدانیم در هر شبانه‌روز، میلیون‌ها شهاب‌سنگ با جو زمین برخورد می‌کنند و قبل از رسیدن به سطح زمین منفجر و به گاز و بخار تبدیل می‌شوند.

این تنها بخشی از مأموریت زره دفاعی زمین است. اتمسفر (یا جو زمین) علاوه بر سنگ‌های آسمانی، اشعه‌های مرگبار کیهانی، اشعه مادون قرمز و جریان‌های مغناطیسی شدید فضایی را نیز قبل از رسیدن به زمین خنثی می‌کند و خطرهای بزرگ دیگری را از ساکنان زمین دور می‌کند. می‌توانی حدس بزنی اگر این زره مقاوم، زمین را نپوشانده بود، چه اتفاقی در انتظار ساکنین زمین بود؟

حالا بهتر می‌توانیم معنی این کلمات نورانی خداوند را دریابیم که می‌فرماید:

و آسمان را سقفی نگاهدارنده قرار دادیم،
ولی آنها از نشانه‌های او رویگردانند.

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا
وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ^۱ ۲

۱- سوره انبیاء، آیه ۳۲.

۲- تفسیر نمونه، ج ۱۳، ص ۴۰۰. (برای اطلاع بیشتر درباره اتمسفر زمین می‌توانید به سایت دانشنامه فضایی ایران در «www.isair» مراجعه کنید.)

الهی

خداوند،

تو را ساس که مرابه دنیا آوردی؛
و از شیر گوارا غذایم دادی؛
و دل مادران را با من مهربان کردی؛
و آن زمان که در کمواره، طفلی ضعیف بودم؛ از من محافظت کردی؛
و هر سال که از من گذشت، بر رشد من افزودی؛
و از خوراک و پوشاک کوناگون بهره مندم ساختی؛
و آن زمان که رشداقم، پاسگزاری را به من آموختی؛
و معرفت خودت را بر دلم الهام کردی؛
و پذیرش گفتار پیامبران را بر من آسان ساختی.

الهی،

چگونه نعمت یات را بشمارم، و بخشش یات را پاس گویم،
در حالی که نعمت یات، بیش از آن اندک به شمارش درآیند!

(تو هم اگر دوست داری چند جمله با پروردگارت
سخن بگو).

.....
.....

۱- بخشی از دعای امام حسین علیه السلام در روز عرفه

دو سرمایه‌گرانبها

اعداد زیر را یک بار بخوانید:

۱۰۰۱

۱۰۰۲

۱۰۰۳

۱۰۰۴

۱۰۰۵

پنج ثانیه گذشت!

تا حالا به حرکت ابرها توجه کرده‌اید؟

ابرها با سرعت زیاد توسط باد جابه‌جا می‌شوند، ولی ما معمولاً متوجه سرعت حرکت آنها نمی‌شویم. چه چیزهای دیگری را می‌شناسید که گذشتن آنها مانند حرکت ابرها باشد؟

... سوت شروع مسابقه به صدا درمی آید و بازی آغاز می شود!
در تیم اول هر کدام از بازیکنان وظیفه خود را می شناسند و آماده اند با شروع بازی، دستورات مربیان خود را مو به مو در زمین اجرا کنند. برنامه آنها برای پیروز شدن در مسابقه این است که از همان دقیقه اول، با تمام قدرت بازی کنند و هیچ فرصتی را از دست ندهند.
اما در تیم دوم، بازیکنان هنوز بازی را جدی نگرفته اند و تلاش چندانی از خود نشان نمی دهند.
آنها با خودشان می گویند: حالا ۹۰ دقیقه وقت داریم...

شما نتیجه بازی را چگونه پیش بینی می کنید؟
تصور کنید وقتی سوت پایان بازی به صدا درمی آید، بازیکنان تیم دوم که فرصت های خود را از دست داده اند، همه دور داور جمع شوند و بگویند: ما اصلاً حواسمان به زمان بازی نبود و نفهمیدیم چطور مسابقه تمام شد. چند دقیقه دیگر به ما فرصت بدهید تا موقعیت های از دست رفته را جبران کنیم. دوباره سوت بزنید تا مسابقه را ادامه دهیم...!

به نظر شما

- ۱- داور مسابقه چه پاسخی به این درخواست خواهد داد؟
- ۲- زندگی ما در دنیا، چه شباهت‌هایی با یک مسابقهٔ فوتبال دارد؟
- ۳- تفاوت‌های این دو در چیست؟

فرصت عمر

خداوند دربارهٔ کسانی که قدر عمر خود را نمی‌دانند و فرصت‌های زندگی را بی‌دلیل از دست می‌دهند و با دست خالی از این دنیا می‌روند می‌فرماید:

<p>تا اینکه مرگ یکی از آنها فرا می‌رسد، می‌گوید پروردگارا! مرا [به دنیا] برگردان تا اعمال صالحی را که ترک کرده بودم، انجام دهم! هرگز [چنین بازگشتی در کار نیست] این سخنی است که او به زبان می‌گوید [و اگر باز گردد، کارش همچون گذشته خواهد بود]!</p>	<p>حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا^۱</p>
--	--

به راستی کسی که می‌داند نعمت‌های بهشت پاداش کارهای نیک او در این دنیا است، از فرصتی که در اختیار دارد چگونه استفاده می‌کند؟
راستی اصلاً کسی می‌داند تا چه زمانی برای جمع‌آوری توشه در این دنیا وقت دارد؟
حضرت علی علیه‌السلام می‌فرماید:

فرصت‌ها مانند ابرها می‌گذرند، پس فرصت‌های خوب را غنیمت شمیرید.^۲

۱- سوره مؤمنون، آیات ۹۹ و ۱۰۰.

۲- نهج‌البلاغه، کلمات قصار، شمارهٔ ۲۲.

در هر یک از موارد زیر رفتار کسی که فرصت‌های زندگی خود را از دست می‌دهد را با رفتار انسان دوران‌دیش مقایسه کنید. وقتی ...

۱- فرد دوران‌دیش.....	برادر کوچکش از او می‌خواهد سوره کوچکی از قرآن را به او بیاموزد.
۲- فرد بی‌توجه.....	
۱-	معلم در کلاس مشغول توضیح دادن درس است.
۲-	
۱-	صدای اذان را می‌شنود.
۲-	
۱-	می‌داند برنامه مورد علاقه‌اش چه ساعتی از تلویزیون پخش می‌شود.
۲-	
۱-	تا زمان امتحانات، یک ماه بیشتر باقی نمانده است.
۲-	

پس اولین سرمایه ما برای خوشبختی در دنیا و آخرت همین فرصت زندگی است که اگر کسی از آن محروم شود، از نعمت‌های دیگر نیز نمی‌تواند هیچ استفاده‌ای کند. آیا نعمت عمر به تنهایی برای خوشبختی ما در دنیا و آخرت کافی است؟

اگر کمی فکر کنیم می‌بینیم که انسان‌های بدکار و حتی حیوانات نیز از نعمت عمر برخوردارند و مدتی در دنیا زندگی می‌کنند. آیا آنها نیز می‌توانند مانند نیکوکاران به سعادت و خوشبختی دنیا و آخرت برسند؟

علت چیست؟

یکی از تفاوت‌های انسان با حیوانات و گیاهان، قدرت تفکر و اندیشیدن است. ما انسان‌ها می‌توانیم با استفاده از این نعمت ارزشمند، علاوه بر خوشبختی در دنیا به راه‌های

پیشرفت خود در زندگی خوب بیندیشیم و با کمک پیامبران الهی بهترین راه را برای سعادت خود انتخاب کنیم.

تفکر در آیات^۱ الهی آن چنان اهمیتی دارد که پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله وسلم آن را از بسیاری عبادت‌های دیگر بالاتر دانسته و می‌فرماید:^۲

ساعتی تفکر در نشانه‌های خداوند، از ساعت‌های طولانی عبادت کردن برتر است.^۳

البته متأسفانه در میان انسان‌ها کسانی هستند که توانایی اندیشیدن دارند، ولی از این نعمت خداوند استفاده نمی‌کنند. چشم دارند، ولی از آنچه می‌بینند عبرت نمی‌گیرند، گوش دارند، ولی برای شنیدن دستورات خداوند از آن استفاده نمی‌کنند.

خداوند، این گروه از انسان‌ها را که دل‌هایشان کر و لال است، از چهارپایان هم گمراه‌تر دانسته^۴ و آنها را بدترین موجودات^۵ معرفی می‌کند.

به نظر شما علت این همه تأکید و سفارش دین اسلام به فکر کردن چیست؟
آیا انتخاب راهی درست برای زندگی بدون اندیشیدن امکان‌پذیر است؟

خودت را امتحان کن

- ۱- بین حرکت ابرها و گذشتن زمان چه شباهت‌هایی وجود دارد؟
- ۲- آیا نعمت عمر به تنهایی برای خوشبختی ما در دنیا و آخرت کافی است؟ توضیح دهید.
- ۳- خداوند حکیم چه کسانی را از چهارپایان نیز گمراه‌تر معرفی می‌کند؟ چرا؟

۱- آیات: نشانه‌ها

۲- کافی، ج ۲، ص ۵۴.

۳- البته فراموش نکنیم که در دین اسلام هیچ عملی نمی‌تواند جایگزین عبادت‌های واجب مانند نمازهای روزانه شود.

۴- سوره فرقان، آیه ۴۴.

۵- سوره انفال، آیه ۲۲.

راهی برای بهتر فهمیدن

در طول تاریخ، متفکران با ایمان که قدرت فکر و اندیشه را هدیه‌ای از طرف پروردگار مهربان می‌دانستند، برای رشد و حفظ این نعمت ارزشمند دعا می‌کردند و در مناجات‌های خود همواره از خداوند می‌خواستند برای درست فکر کردن و درست فهمیدن مسائل آنان را یاری کند.

ابن‌سینا فیلسوف و دانشمند بی‌مانند ایرانی می‌گوید:

«هرگاه پس از اندیشیدن طولانی در حل مسائل پیچیده فلسفی در می‌ماندم و همه درها به رویم بسته می‌شد، به مسجد جامع می‌رفتم و دو رکعت نماز می‌خواندم و از خداوند می‌خواستم که مرا در تفکر و حل مسائل یاری کند و بدین صورت بسیاری از مشکلات علمی خود را با استعانت از خداوند بزرگ حل می‌کردم.»

الهی

ای خالق مهربان، تو را سپاس؛
سپاس که به من زندگی دادی؛
تا تو را بشناسم و دوستت بدارم.
خداوند،

ای بخشنده ای که به من توانایی فکر کردن بخشیدی؛
یاری ام کن که بدون فکر کاری نکنم.
پروردگارا،

ای دانای بزرگ؛
ای که تفکر را سرمایه من قرار دادی؛
و بیچ عبادتی را از آن برتر ندانستی؛
بر محمد و آل او درود فرست؛

و اندیشه ام را وسیله هدایتم قرار ده.

(تو هم اگر دوست داری چند جمله با پروردگارت
سخن بگو).

.....
.....
.....

۱- اقتباس از کتاب خدای من (با اندکی تلخیص)

استعانت از خداوند

روزی عده‌ای از درباریان هارون (خلیفه مغرور و زورگوی عباسی) در حضورش نشستند و مشغول چاپلوسی بودند که بهلول زیرک وارد شد.

هارون رو به بهلول کرد و گفت: ای بهلول، خیلی وقت است که ما را می‌شناسی و به دربار ما می‌آیی، اما برخلاف دیگران تاکنون چیزی از ما نخواستی! امروز از ما چیزی بخواه تا به تو ببخشیم! بهلول تأملی کرد و گفت: ای خلیفه بزرگ، نگران گناهانم هستم، می‌ترسم در روز قیامت باعث عذاب من شود. از شما می‌خواهم گناهان مرا ببخشید!

خلیفه خنده بلندی سر داد و گفت: ای نادان، من نمی‌دانم خودم در روز قیامت چه حال و روزی خواهم داشت. چگونه در آن روز تو را نجات دهم؟ چیز دیگری بخواه!

- ای خلیفه، من بدنی نحیف دارم و زود بیمار می‌شوم. از شما می‌خواهم بیماری‌ها را از من دور کنید! هارون این بار با ناراحتی گفت: این کار هم از من ساخته نیست. چیز دیگری بخواه!

- جناب خلیفه، این کشور پهناور و همه ساکنانش فرمانبردار شما هستند، درست می‌گویم؟ - معلوم است. ما سلطان این سرزمین هستیم.

- من هر وقت می‌خواهم استراحت کنم، پشه‌ها و مگس‌های مزاحم، مرا اذیت می‌کنند

و نمی‌گذارند بخوابم. اگر ممکن است به آنها دستور بدهید با من کاری نداشته باشند تا بتوانم راحت استراحت کنم.

هارون که از عصبانیت نمی‌توانست خودش را کنترل کند، فریاد کشید: نادان! اینها چیست که از ما می‌خواهی؟ چرا کارهایی را از ما می‌خواهی که انجامشان از هیچ‌کسی بر نمی‌آید؟ نکند ما را مسخره کرده‌ای؟

بهلول آرام ولی استوار جواب داد: جناب خلیفه، من قصد مسخره کردن شما را نداشتم. فقط... بهلول این را گفت و سپس در میان سکوت و حیرت اطرافیان، قصر را ترک کرد.

فکر می‌کنید بهلول از این درخواست‌ها چه منظوری داشت؟

ما مسلمانان در هر شبانه‌روز دست کم ده مرتبه سوره حمد را می‌خوانیم و در آن می‌گوییم:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ
وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
[خدایا] تنها تو را می‌پرستیم
و تنها از تو یاری می‌خواهیم.

می‌دانید چرا؟

اگر کمی به زندگی روزانه خود فکر کنیم درمی‌یابیم که ما نمی‌توانیم تمام نیازهای زندگی خود را به تنهایی برطرف کنیم و برای پشت سر گذاشتن مشکلات، نیازمند کمک دیگران هستیم. از طرفی انسان‌های دیگر نیز همگی مانند ما هستند و تنها خداوند بزرگ و بی‌مانند است که بدون آنکه خود نیازی به دیگران داشته باشد می‌تواند به همه یاری رساند. پس طبیعی است که همه از خداوند یاری بجویند. اما ما چگونه می‌توانیم بیش از پیش از یاری خداوند برخوردار شویم؟

چگونه از خدا یاری خواهیم؟

۱- دعا کردن

یکی از مهم‌ترین و ساده‌ترین راه‌ها برای استعانت^۱ از خداوند بزرگ دعا کردن است. خداوند مهربان در قرآن کریم می‌فرماید:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَاتِنِي قَرِيبٌ ۗ
ای پیامبر، هرگاه بندگانم از تو
درباره من سؤال کردند،
[بگو] من نزدیکم؛ و به دعای
کسی که مرا بخواند پاسخ می‌دهم.
أَجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ^۲

این آیه به روشنی نشان می‌دهد که دعای هیچ یک از بندگان از خداوند پنهان نمی‌ماند و او نیز درخواست هیچ کس را بی‌پاسخ نمی‌گذارد. البته گاهی از خداوند چیزهایی را درخواست می‌کنیم که به مصلحت‌مان نیست. خداوند که بهتر از هر کس دیگری از سود و زیان ما آگاه است، به جای درخواست ما چیزی می‌دهد که مفیدتر و مناسب‌تر است. رسول خدا درباره این‌گونه دعاها می‌فرماید:

هیچ مسلمانی خداوند را نمی‌خواند مگر اینکه دعایش یا در همین دنیا مستجاب می‌شود، یا خداوند آن را برایش در روز قیامت ذخیره می‌کند و یا در برابر آن دعا بخشی از گناهانش را می‌آمرزد.^۳

موانع استجاب دعا

خداوند مهربان به‌خاطر لطف و رحمتش، به همه آفریده‌های خود توجه دارد و هیچ‌دعایی از او پوشیده نیست، اما بعضی کارها در نزد خداوند آن‌قدر ناپسند است که اگر کسی آنها را انجام دهد، دعاهایش مستجاب نمی‌شود:

«بنی اسرائیل دچار قحطی و خشکسالی شدیدی شدند. رودها و چشمه‌ها خشک شد و همه محصولات کشاورزی و حیوانات اهلی از بین رفت. خشکسالی آن‌چنان طولانی شد که مردم از

گرسنگی حتی حیوانات مرده را هم می‌خوردند. جمعیت انبوهی برای طلب یاری از خداوند جمع شدند و به بیابان رفتند و با گریه و زاری مشغول دعا شدند. پس از مدتی طولانی باز هم خبری از باران نشد و مردم خسته و ناامید دوباره به خانه‌هایشان بازگشتند. خداوند به پیامبر وحی کرد که به میان بنی‌اسرائیل برو و بگو در خانه‌های شما اموالی است که به زور از دیگران غارت کرده‌اید. تا وقتی اموال دیگران را برنگردانید هر قدر هم دعا کنید، دعایتان را مستجاب نخواهم کرد. بنی‌اسرائیل شروع به بازگرداندن اموال دیگران کردند. وقتی تمامی اموال را به آنان بازگرداندند، دوباره ابرهای باران‌زا در آسمان پدیدار شدند و پس از سال‌ها خشکسالی، رحمت خداوند آن سرزمین را فراگرفت.»

ماجرای بنی‌اسرائیل به یکی از موانع استجاب دعا (کسب مال حرام) اشاره می‌کند. شما نیز در کلاس و با کمک معلم محترم درباره موانع دیگر استجاب دعا گفت‌وگو کنید.

نماز بهترین جایگاه دعاست. نمازگزار در بخش‌های مختلف نماز (سوره حمد، قنوت، دعاهای رکوع و سجود) با خداوند سخن می‌گوید و از او یاری می‌طلبد. در این حال، انسان به خداوند توجه بیشتری دارد، خدا نیز با لطف و رحمت بیشتری با او رفتار می‌کند. امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید:

هرگاه حضرت علی علیه‌السلام به گرفتاری بزرگی مبتلا می‌شد به نماز پناه می‌برد. پس هرگاه مشکلی از مشکلات دنیا شما را غمگین کرد، وضو بگیرید، به مسجد بروید و دو رکعت نماز بخوانید و دعایتان را از خداوند بخواهید.^۱

۱- وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۳۹.

۲- صبر و تقوا

به جز دعا کردن چه کارهای دیگری را سراغ دارید که یاری خداوند را به دنبال داشته باشد؟
«بعد از جنگ احد، دیگر برای مسلمانان رمقی باقی نمانده بود. تعداد زیادی شهید شده و بقیه هم به سختی مجروح شده بودند.

لشکر مشرکان که پس از جنگ، در راه بازگشت به مکه بودند، در بین راه با خود گفتند: اکنون که پیروز شده‌ایم، چرا کار را یکسره نکنیم؟ بهتر است به مدینه حمله کنیم و مسلمانانی را که زنده مانده‌اند بکشیم و دارایی‌های شهر مدینه را نیز غارت کنیم، با این کار برای همیشه خیال ما از محمد و پیروانش آسوده خواهد شد ...

خیلی زود به مسلمانان خبر رسید که لشکر مشرکان دوباره به طرف آنها در حرکتند. شرایط بسیار سختی به وجود آمده بود. آنان دیگر توان جنگیدن نداشتند. در حالی که مسلمانان ناامید شده بودند، ناگهان فرشته‌ وحی برای پیامبر خدا صلی‌الله علیه و آله پیام مهمی آورد. این پیام به مسلمانان آن چنان روحیه‌ای بخشید که حتی مجروحینی را که ده‌ها زخم در تن داشتند، برای نبرد با کافران به طرف میدان مبارزه کشید:

بَلَىٰ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا ۖ أَرَىٰ، اگر صبر کنید و پرهیزگاری پیشه نمائید،
وَيَأْتِكُمْ مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا ۖ هَنَاقَمَىٰ که دشمنان با جوش و خروش بر شما بتازند،
يُمِدُّكُم بِرَبِّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ^۱
پروردگارتان شما را با پنج هزار نفر از فرشتگان، که نشانه‌هایی با خود دارند، یاری خواهد کرد.

پس از نزول این آیات مسلمانان با تمام توان دوباره به طرف میدان جنگ به حرکت درآمدند. مشرکان که نمی‌توانستند باور کنند این لشکر امیدوار و با روحیه، همان لشکر شکست خورده باشد به گمان اینکه لشکری تازه‌نفس به سراغشان آمده است، از وحشت پابه فرار گذاشتند.»

۱- سوره آل عمران، آیه‌های ۱۲۳ تا ۱۲۵.

با دوستانتان گفتگو کنید و نمونه‌های صبر و پرهیزگاری را در حوادث پس از جنگ احد بیان کنید.

روزه، صبر ارزشمند

یکی از کارهایی که موجب تقویت صبر انسان می‌شود و او را با تقوا می‌سازد، روزه گرفتن است.

مؤمنی که روزه می‌گیرد، با اینکه آب و غذا در اختیار دارد و می‌تواند از آنها استفاده کند، برای خشنودی خداوند تشنگی و گرسنگی را تحمل می‌کند. او با این کار به تمرین صبر می‌پردازد و به خواسته خداوند بیش از خواسته خودش توجه می‌کند. کاملاً روشن است که خداوند مهربان نیز به چنین فردی بیش از پیش یاری می‌رساند و او را در کارهایش موفق می‌گرداند. امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید:

هرگاه کسی به مشکل بزرگی مبتلا شد، روزه بگیرد؛ زیرا که خداوند می‌فرماید: از صبر کمک بگیرید و در اینجا منظور از صبر روزه است.^۱

- ۱- توضیح دهید چرا بهلول هرگز چیزی از هارون درخواست نمی‌کرد؟
- ۲- گاهی انسان‌ها در دعاهایشان چیزی می‌خواهند که برایشان زبان‌آور است. آیا خداوند این دعاها را مستجاب می‌کند؟ گفتار پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌و آله را در این مورد توضیح دهید.
- ۳- پیام مهم خداوند را که باعث شد مسلمانان نیرویی تازه بگیرند و مشرکان را فراری دهند، به صورت خلاصه بیان کنید.
- ۴- توضیح دهید روزه گرفتن چگونه باعث بهره‌مندی بیش‌تر ما از یاری خداوند می‌شود.

امداد غیبی

چهارم اردیبهشت ۱۳۵۹، نیمه‌های شب در حالی که مردم خوابیده‌اند، هواپیماها و بالگردهای آمریکایی مخفیانه وارد ایران می‌شوند و پس از پیمودن هزار کیلومتر در اطراف شهر طبس فرود می‌آیند.

آنها باید در این مکان ضمن سوختگیری، برای آخرین بار نقشه عملیات را مرور کنند و همین امشب مأموریت سری خود را به انجام برسانند. آمریکایی‌ها بهترین کماندوهای خود را پنج ماه تمام آموزش‌های ویژه داده‌اند تا بتوانند این مأموریت مهم را با پیروزی پشت سر بگذارند.

آنان می‌خواهند جاسوسان آمریکایی را که در ایران دستگیر شده‌اند آزاد کنند و سپس با بمباران جماران (منزل امام خمینی) و کودتای نظامی در ایران، حکومت را دوباره به دست بگیرند.

ماهواره‌های اداره هوشناسی مرکزی آمریکا هوای امشب ایران را کاملاً صاف و مهتابی اعلام کرده‌اند.

برای اینکه این عملیات سری فاش نشود، آنها باید بلافاصله پس از سوختگیری دوباره به پرواز درآیند و قبل از روشن شدن هوا کار را یکسره کنند.

هواپیماها و بالگردهای بزرگ یکی پس از دیگری به هواپیمای گول پیکر سوخت‌رسان نزدیک می‌شوند و پس از سوختگیری جای خود را به دیگری می‌دهند. ظاهراً همه چیز طبق نقشه پیش می‌رود و از همین حالا باید عملیات را تمام شده دانست که ناگهان:

طوفانی سهمگین تمام منطقه را فرا می‌گیرد. تندباد صحرایی دانه‌های ریز شن را با خود همراه می‌کند و در یک چشم به هم زدن همه را زمین گیر می‌کند. دیگر چشم چشم را نمی‌بیند. طوفان شن رادارهای پیشرفته را هم از کار انداخته است.

فرمانده با تلاش فراوان با وزارت جنگ آمریکا تماس می‌گیرد:

«این چه وضعیتی است؟ مگر شما هوا را پیش‌بینی نکرده بودید؟ ما اینجا گیر افتاده‌ایم! اینجا جهنم است! از جهنم هم بدتر. هرچه زودتر دستور نهایی را صادر کنید. اگر این وضع ادامه پیدا کند باید...» و دوباره ارتباط قطع می‌شود.

در این حال یکی از بالگردها که برای سوختگیری به هواپیمای سوخت‌رسانی نزدیک می‌شود، به دلیل عدم دید کافی با هواپیماهای دیگر برخورد می‌کند و ناگهان با صدایی مهیب تمام صحرا روشن می‌شود. خلبان و هشت کماندو در یک چشم به هم‌زدن کشته می‌شوند.

سایر کماندوها وحشت‌زده از بالگردها پایین می‌پرند و فرار می‌کنند. هرکس سعی می‌کند جان خودش را نجات دهد. دو بالگرد دیگر که هم‌زمان قصد فرار دارند، یکدیگر را نمی‌بینند و دوباره صدایی مهیب ...

آتش انفجار بالگردها و مهمات درون آنها، هواپیماها و بالگردهای دیگر را هم به آتش می‌کشد و ...

چه کسی باور می‌کند؟ هواپیماها و بالگردهایی که در هیچ جنگی شکست نخورده بودند! تمام آن پیش‌بینی‌ها و تمرین‌ها! آن همه مهمات و نیرو! ... دانه‌های ریز شن همه را شکست داد. این همان اتفاقی است که رئیس جمهور آمریکا پس از مدت‌ها درباره آن می‌گوید:

من هنوز هم کابوس وحشتناک طبس را می‌بینم!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید،
نعمت خدا را بر خودتان به
یاد آورید

إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ
فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِم
رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا

که وقتی لشکریانی انبوه [برای
نابودیتان] به سراغ شما آمدند،
پس ما تندبادی را به همراه
سپاهیان خود که شما آنها را
نمی‌دیدید به جنگ آنان فرستادیم
[تا بدانید که] خداوند به آنچه
می‌کنید بیناست.

وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا

پیشنهاد

سورهٔ فیل را بخوانید و ببینید معنای این سوره چه شباهت‌هایی با ماجرای طبس دارد؟ این شباهت‌ها را یادداشت کنید و دربارهٔ آنها با هم کلاسی‌هایتان گفت‌وگو کنید. به‌نظر شما این شباهت‌ها و تکرار این‌گونه اتفاق‌ها در زمان‌های مختلف نشانه چیست؟

الهی

خداوند،

تو را پاس که کامل ترین دین را نصیبم ساختی؛ و مرا دوست دار
دینت قرار دادی.

ای داناترین و ای تواناترین،

تو خود پیش از همه انسان را می شناسی؛

و به ضعف و قوتش آگاهی؛

و می دانی که دانی اش اندک است و قانون بایش ناقص؛

الهی،

پس بر محمد و آل او درود فرست و یاری ام کن؛

یاری ام کن که قانون تو را که دین تو است، بشناسم؛

بموازه آن را دوست بدارم؛

و به آن عمل کنم؛

ای مهربان ترین مهربانان...

(تو هم اگر دوست داری چند جمله با

پروردگارت سخن بگو).

.....
.....
.....

